

מסכת כתובות פרק א

(ב,א) **משנה:** בתולה נשאת ליום הרביעי, ואלמנה ליום החמישי. שפעמים בשבת בתי דינן יושבין בעיירות - ביום השני וביום החמישי - שאם היה לו טענת בתולים, היה משכים לבית דין

גמרא: אמר **רב יוסף:** אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** מפני מה אמרו בתולה נשאת ליום הרביעי? לפי ששנינו: הגיע זמן ולא נישא, אוכלות משלו, ואוכלות בתרומה - יכול הגיע זמן באחד בשבת, יהא מעלה לה מזונות?! לכך שנינו: בתולה נשאת ליום הרביעי; אמר **רב יוסף:** מריה דאברהם! תלי תניא בדלא תניא?! - * {הי תניא והי לא תניא?! הא תניא והא תניא?!} אלא תלי תניא דמפרש טעמא בדתניא דלא מפרש טעמא?! <|אלא אי איתמר, הכי איתמר: אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** מפני מה אמרו בתולה נשאת ליום הרביעי? שאם היה לו טענת בתולים, היה משכים לבית דין {ותינשא באחד בשבת, שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לבית דין?!} <שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל, שיהא טורח בסעודה שלשה ימים - אחד בשבת, ושני בשבת, ושלישי בשבת - וברביעי כונסה. - ועכשיו ששנינו "שקדו", אותה ששנינו "הגיע זמן ולא נישא, אוכלות משלו ואוכלות בתרומה" - הגיע זמן באחד בשבת, מתוך שאינו יכול לכונוס, אינו מעלה לה מזונות!

- לפיכך חלה הוא או שחלתה היא, או שפירסה נדה, אינו מעלה לה מזונות

ואיכא דבעי לה מיבעיא: חלה הוא, מהו? - התם טעמא מאי? משום דאניס! - והכא נמי הא אניס! או דלמא התם אניס בתקנתא דתקינן ליה רבנן - הכא לא! ואם תמצי לומר חלה הוא, מעלה לה מזונות, חלתה היא, מהו? - מצי אמר לה: "אנא, הא קאימנא!" או דלמא מציא אמרה ליה: "נסתחפה שדהו!" ואם תמצי לומר אמרה ליה נסתחפה שדהו, פירסה נדה, מהו? - בשעת ווסתה לא תיבעי לך, (ב,ב) דלא מציא אמרה ליה נסתחפה שדהו - כי תיבעי לך שלא בשעת ווסתה - מאי? כיון דלא בשעת ווסתה, הויא מציא אמרה ליה: "נסתחפה שדהו!" או דלמא כיון דאיכא נשי דקא משנייא ווסתייהו, כשעת ווסתה דמי?

{ פשיט **רב אחאי:** הגיע זמן ולא נישא, אוכלות משלו, ואוכלות בתרומה - "לא נשא" לא קתני אלא "לא נישא" - היכי דמי? אי דקא מעכבן אינהי, אמאי אוכלות משלו ואוכלות בתרומה?! אלא לאו, דאיתניס כי האי גוונא, וקתני אוכלות משלו ואוכלות בתרומה! <אמר **רב אשי:** לעולם אימא לך: כל אונסא לא אכלה, ודקא מעכבי אינהו, ובדין הוא דאיבעי ליה למי תני "לא נשא", ואי ידי דתנא רישא בדידהי, תנא נמי סיפא בדידהי

מחברת כתובות - א

אמר **רבא**: ולענין גיטין אינו כן - אלמא קסבר **רבא**: אין אונס בגיטין; מנא ליה לרבא הא? אילימא מהא דתנן: "הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש", ומת בתוך שנים עשר חדש, אינו גט - מת הוא דאינו גט - הא חלה, הרי זה גט <ודלמא לעולם אימא לך: חלה נמי אינו גט, והיא גופא קמשמע לן דאין גט לאחר מיתה {אין גט לאחר מיתה, הא תנא ליה רישא: "הרי זה גיטיך אם מתי", "הרי זה גיטיך מחולי זה", "הרי זה גיטיך לאחר מיתה", לא אמר כלום <דלמא לאפוקי מדרבובתינו, דתניא: ורבובתינו התירוה להנשא. ואמרינן: מאן רבובתינו? <אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: בי דינא דשרו משחא. סברי לה כרבי יוסי, דאמר: זמנו של שטר מוכיח עליו!

<ואלא מסיפא: "מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש", ומת בתוך שנים עשר חדש, הרי זה גט - מת, והוא הדין לחלה {דלמא מת דוקא, דלא ניחא ליה דתפול קמי יבם!!

<אלא מהא: דההוא דאמר להו: "אי לא אתינא מיכן ועד תלתין יומין ליהוי גיטא" - אתא בסוף תלתין יומין, ופסקיה מברא. אמר להו: "חזו דאתאי! חזו דאתאי!" אמר **שמואל**: לאו שמיה מתיא {ודלמא אונסא דשכיח שאני, דכיון דאיבעי ליה לאתנווי ולא אתני, איהו דאפסיד אנפשיה!

<אלא רבא, סברא דנפשיה קאמר: משום צנועות ומשום פרוצות - משום צנועות, דאי אמרת לא להוי גט, (**גא**) זימנין דלא אניס, וסברה דאניס, ומיעגנא ויתבה; ומשום פרוצות, דאי אמרת לא ליהוי גיטא, זימנין דאניס ואמרה: לא אניס, ואזלא ומינסבא, ונמצא גט בטל, ובניה מ מזרים {ומי איכא מידי דמדאורייתא לא להוי גט, ומשום צנועות ומשום פרוצות שרינן אשת איש לעלמא? <אין! כל דמקדש, אדעתא דרבנן מקדש, ואפקעינהו רבנן לקידושי מיניה {אמר ליה **רבינא לרב אשי**: תינח קדיש ב כספא - קדיש בביאה, מאי איכא למימר? <שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות

איכא דאמרי: אמר **רבא**: וכן לענין גיטין - אלמא קסבר רבא: יש אונס בגיטין

{מיתיבי: "הרי זה גיטיך אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש", ומת בתוך שנים עשר חדש, אינו גט - מת הוא דאינו גט - הא חלה, הרי זה גט <לעולם אימא לך: חלה נמי אינו גט, והיא גופה קמשמע לן דאין גט לאחר מיתה {אין גט לאחר מיתה, הא תנא ליה רישא! <דלמא לאפוקי מדרבובתינו

{תא שמע: "מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד שנים עשר חדש", ומת בתוך שנים עשר חדש, הרי זה גט ~מאי? לאו הוא הדין לחלה? <לא! מת דוקא, דלא ניחא ליה דתפול קמי יבם!

{תא שמע: מההוא דאמר להו: "אי לא אתינא מכאן ועד שלשים יום,

ליהוי גיטא". אתא בסוף תלתין יומין, ופסקיה מברא. ואמר להו:
"חזו דאתאי! חזו דאתאי!" ואמר **שמואל**: לא שמיה מתיא! <אונסא
דשכיח שאני, דכיון דאיבעי ליה לאתנויי ולא אתני, איהו הוא דאפסיד
אנפשיה

אמר **רב שמואל בר יצחק**: לא שנו אלא מתקנת עזרא ואילך, שאין
בתי דינין קבועין אלא בשני ובחמישי, אבל קודם תקנת עזרא, שבתי
דינין קבועין בכל יום, אשה נשאת בכל יום

וקודם תקנת עזרא, מאי דהוה הוה! <הכי קאמר: אי איכא בתי דינין
דקבועין האידנא כקודם תקנת עזרא, אשה נשאת בכל יום {הא בעינן
שקדו! <דטריח ליה!

(ג,ב) : מאי "שקדו"? דתניא: מפני מה אמרו בתולה נשאת ליום
הרביעי? שאם היה לו טענת בתולים, היה משכים לבית דין {ותנשא
באחד בשבת, ואם היה לו טענת בתולים, היה משכים לבית דין!!
<שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל, שיהא אדם טורח בסעודה
שלשה ימים - אחד בשבת, ושני בשבת, ושלישי בשבת, וברביעי כונסה.
ומסכנה ואילך, נהגו העם לכנוס בשלישי, ולא מיחו בידם חכמים.
ובשני לא יכנוס, ואם מחמת האונס, מותר. ומפרישין את החתן מן
הכלה לילי שבת תחלה, מפני שהוא עושה חבורה

מאי סכנה? אילימא דאמרי: בתולה הנשאת ליום הרביעי תיהרג,
"נהגו"?! לגמרי ניעקריה! <אמר **רבה**: דאמרי: בתולה הנשאת ביום
הרביעי, תיבעל להגמון תחלה {האי "סכנה" אונס הוא! <משום
דאיכא צנועות דמסרן נפשיהו לקטלא, ואתיין לידי סכנה {ולידרוש
להו דאונס שרי?! <איכא פרוצות, ואיכא נמי כהנות! {וליעקריה!!
גזירה¹ עבידא דבטלא, ותקנתא דרבנן מקמי גזירה לא עקרינן! {אי
הכי, בשלישי נמי אתי ובעיל! <מספיקא לא עקר נפשיה

ובשני לא יכנוס, ואם מחמת האונס, מותר -- מאי אונס? אילימא
הא דאמרן - התם קרי ליה "סכנה" והכא קא קרי ליה "אונס"?! ותו:
התם "נהגו" - הכא "מותר"! <אמר **רבא**: דאמרי: שר צבא בא לעיר!
היכי דמי? אי דאתי וחליף, ליעכב! <לא! צריכא דאתי וקבע! {
בשלישי, מיהא, לכנוס!! <אספרווא דידיה בשלישי קאתו

<<ואיבעית אימא: מאי "מחמת האונס"? כדתניא: הרי שהיה פתו
אפוי, וטבחיו טבוח, ויינו מזוג, ומת אביו של חתן או אמה של כלה,
מכניסין את המת לחדר, ואת החתן ואת הכלה לחופה, (ד,א) ובוכל
בעילת מצוה, ופורש. ונוהג שבעת ימי המשתה, ואחר כך נוהג שבעת
ימי אבילות. וכל אותן הימים, הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין

1 יש גורסים: שמדא, וכן להלן

הנשים. ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום. ודוקא אביו של חתן או אמה של כלה, דליכא איניש דטרח להו, אבל איפכא, לא

אמר **רפרס בר פפא** אמר **רב חסדא**: לא שנו אלא שנתן מים על גבי בשר, אבל לא נתן מים על גבי בשר, מזדבן. אמר **רבא**: ובכרך, אף על פי שנתן מים על גבי בשר, מזדבן. אמר **רב פפא**: ובכפר, אף על פי שלא נתן מים על גבי בשר, לא מזדבן. ואלא דרב חסדא, היכי משכחת לה? אמר **רב אשי**: כגון מתא מחסיא, דמפקא מכרך ומפקא מכפר

תניא כוותיה דרב חסדא: הרי שהיה פתו אפויה, וטבחו טבוח, ויינו מזוג, ונתן מים על גבי בשר, ומת אביו של חתן או אמה של כלה - מכניסין את המת לחדר, ואת החתן ואת הכלה לחופה, ובוכל בעילת מצוה ופורש. ונוהג שבעת ימי המשתה, ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות. וכל אותן הימים, הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים. וכן מי שפירסה אשתו נדה, הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים. ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום. בין כך ובין כך, לא יבעול לא בערב שבת, ולא במוצאי שבת

אמר מר: הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים -- מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר **רבי יוחנן**: אף על פי שאמרו אין אבילות במועד, אבל דברים של צינעא, נוהג.

דרש **רב יוסף בריה דרבא** משמיה **דרבא**: לא שנו אלא שלא בעל, אבל בעל, אשתו ישנה עמו {והא הכא, דבבעל עסקין, וקתני: הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים! <כי קאמר, אפירסה אשתו נדה {הא "וכן" קתני! (ד,ב) > הכי קאמר: וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל, הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים

{ למימרא דאבילות קילא ליה מנדה? ! והאמר **רבי יצחק בר חנינא** אמר **רב הונא**: כל מלאכות שאשה עושה לבעלה, נדה עושה לבעלה, חוץ ממזיגת הכוס, והצעת המטה, והרחצת פניו ידיו ורגליו - ואילו גבי אבילות תניא: אף על פי שאמרו אין אדם רשאי לכופ את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת, באמת אמרו: מוזגת לו הכוס, ומצעת לו המטה, ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו <לא קשיא - כאן באבילות דידה, כאן באבילות דידה {והא "אביו של חתן או אמה של כלה" קתני! <כי קתני, אשאר! {ומי שאני בין אבילות דידה ל אבילות דידה?! והתניא: מי שמת חמיו או חמותו, אינו יכול לכופ את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת, אלא כופה מטתו, ונוהג עמה אבילות. וכן היא שמת חמיה או חמותה, אינה רשאה להיות כוחלת ולהיות פוקסת, אלא כופה מטתה ונוהגת עמו אבילות <תני באבילות דידה: הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים {הא "וכן" קתני! <כי קתני, אכיוול ואפירכוס {והא "עמו" קתני! ~מאי? לאו עמו במטה? <לא! עמו בבית! וכדאמר ליה **רב לחייא בריה**: באפה נהוג אבילותא - דלא

באפה, לא תנהוג אבילותא

<< **רב אשי** אמר : מי קמדמית אבילותא דהכא לאבילותא דעלמא?! אבילותא דעלמא חמיר, ולא אתי לזלולי ביה - אבילות דהכא, כיון דאקילו רבנן, אתי לזלולי ביה! זמאי קולא? אילימא דקתני בועל בעילת מצוה ופורש, התם משום דלא חל עליו אבילותא - אי לרבי אליעזר, עד שיצא מפתח הבית; אי לרבי יהושע, עד שישתם הגולל <אלא דקתני : נוהג שבעת ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות

אמר מר : בין כך ובין כך, לא יבעול לא בערב שבת, ולא במוצאי שבת { בשלמא בערב שבת, משום חבורה, אלא במוצאי שבת, אמאי לא? <אמר **רבי זירא** : (הא) משום חשבונות { אמר ליה **אביי** : וחשבונות של מצוה, מי אסירי? ! והא **רב חסדא ורב המנונא**, דאמרי תרווייהו : חשבונות של מצוה מותר לחשבן בשבת. ואמר ר' **אלעזר** : פוסקין צדקה לעניים בשבת. ואמר ר' **יעקב** אמר ר' **יוחנן** : הולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לפקח על עסקי רבים בשבת. ואמר **רבי יעקב בר אידי** אמר **רבי יוחנן** : מפקחין פיקוח נפש בשבת. ואמר **רב שמואל בר נחמני** אמר **רבי יונתן** : הולכין לטריטיות ולקרקיות לפקח על עסקי רבים בשבת. ותנא **דבי מנשיא** : משדכין על התינוקת ליארס בשבת, ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות

<אלא אמר **רבי זירא** : גזירה שמא ישחוט בן עוף { אמר ליה **אביי** : אלא מעתה, יום הכפורים שחל להיות בשני בשבת ידחה - גזירה שמא ישחוט בן עוף! <התם, דלנפשיה, לא טריד - הכא, דלאחרים, טריד <<אי נמי, התם, אית ליה רווחא - הכא, לית ליה רווחא {השתא דאתית להכי, ערב שבת נמי - גזירה שמא ישחוט בן עוף

איבעיא להו : בתולה נשאת ברביעי ונבעלת ברביעי, ולא חיישין לאיקרורי דעתא? או דלמא בתולה נשאת ברביעי ונבעלת בחמישי, דחיישין לאיקרורי דעתא?

תא שמע : דתני **בר קפרא** : בתולה נשאת ברביעי, ונבעלת בחמישי, הואיל ונאמרה בו ברכה לדגים. אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת בששי, הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם - טעמא משום ברכה, אבל משום איקרורי דעתא, לא חיישין! {אי הכי, אלמנה נמי תיבעל בחמישי, הואיל ונאמרה בו ברכה לדגים! <ברכה דאדם עדיפא ליה <ואי נמי משום שקדו, דתניא : מפני מה אמרו אלמנה נשאת בחמישי ונבעלת בששי? שאם אתה אומר תיבעל בחמישי, למחר משכים לאומנתו והולך לו - שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא שמח עמה

מחברת כתובות - א

שלשה ימים, חמישי בשבת, וערב שבת, ושבת; מאי איכא בין ברכה לשקדו? <איכא בינייהו אדם בטל; אי נמי, יום טוב שחל להיות בערב שבת

דרש **בר קפרא**: גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ כתיב: (ישעיהו מח) "אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים", ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב: (שמות טו) "מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך"

{השיב בבלי אחד, ור' **חייא** שמו: (תהילים צה) "ויבשת ידיו יצרו" <"ידו" כתיב! {והכתיב: "יצרו"! <אמר ר' **נחמן בר יצחק**: יצרו **אצבעותיו**, כדכתיב: (תהילים ח) "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת"

{מיתיבי: (תהילים יט) "השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע" <הכי קאמר: >מעשה ידיהם של צדיקים, מי מגיד? הרקיע! ומאי ניהו? מטר!

דרש **בר קפרא**: מאי דכתיב: (דברים כג) "ויתד תהיה לך על אזנך"? אל תקרי "אזנך" אלא "על אוזנך" - שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון, (הב) יניח אצבעו באזניו. והיינו דאמר ר' **אלעזר**: מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתידות? מאי טעמא? ^אילימא משום דמחלקן כל חדא וחדא למילתיה עבידא, דאמר מר: זו זרת, זו קמיצה, זו אמה, זו אצבע, זה גודל - אלא מה טעם משופות כיתידות? שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון, יניח אצבעותיו באזניו

תנא **דבי רבי ישמעאל**: מפני מה אוזן כולה קשה, והאליה רכה? שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון, יכוף אליה לתוכה

תנו רבנן: אל ישמיע אדם לאזניו דברים בטלים, מפני שהן נכוות תחלה לאיברים

איבעיא להו: מהו לבעול בתחלה בשבת? דם מיפקד פקיד, או חבורי מיחבר? >ואם תימצי לומר דם מיפקד פקיד, לדם הוא צריך, ושרי, או דלמא לפתח הוא צריך, ואסיר? >ואם תימצי לומר לדם הוא צריך, ופתח ממילא קאתי, הלכה כר' שמעון, דאמר דבר שאין מתכוין מותר, או הלכה כרבי יהודה, דאמר דבר שאין מתכוין אסור? >ואם תימצי לומר הלכה כר' יהודה, מקלקל הוא אצל הפתח, או מתקן הוא אצל הפתח?

איכא דאמרי: >ואם תימצי לומר דם חבורי מיחבר, לדם הוא צריך ואסור, או דלמא להנאת עצמו הוא צריך, ושרי? >ואם תימצי לומר להנאת עצמו הוא צריך, ודם ממילא קאתי, הלכה כרבי יהודה או הלכה כר' שמעון? >ואם תימצי לומר הלכה כר' יהודה, מקלקל

בחבורה או מתקן בחבורה הוא? ואם תימצי לומר מקלקל בחבורה הוא, במקלקל, הלכה כרבי יהודה (ו,א) או הלכה כר' שמעון?

בבי רב אמרי: **רב שרי ושמואל** אסר. **בנהרדעא** אמרי: **רב** אסר **ושמואל** שרי. אמר **רב נחמן בר יצחק**: וסימניך: אלו מקילין לעצמן, ואלו מקילין לעצמן

{ ורב שרי? ! והאמר **רב שימי בר חזקיה** משמיה **דרב**: האי מסוכריא דנזייתא, אסור להדוקה ביומא טבא! <בההוא, אפילו ר' שמעון מודה, **דאביי ורבא** דאמרי תרוייהו: מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות

{ והאמר **רב חייא בר אשי** אמר **רב**: הלכה כרבי יהודה. **ורב חנן בר אמי** אמר **שמואל**: הלכה כרבי שמעון. **ורב חייא בר אבין** מתני לה בלא גברי: **רב** אמר: הלכה כר' יהודה, **ושמואל** אמר: הלכה כרבי שמעון

<לעולם רב כרבי יהודה סבירא ליה - להך לישנא דאמר דם מיפקד פקיד, מקלקל הוא אצל הפתח; להך לישנא דאמר דם חבורי מיחבר, מקלקל בחבורה הוא

{ מתיב **רב חסדא**: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות ונשאת - **בית שמאי** אומרים: נותנין לה ארבעה לילות, ו**בית הלל** אומרים: עד שתחיה המכה; הגיע זמנה לראות ונשאת, **בית שמאי** אומרים: נותנין לה לילה הראשון, ו**בית הלל** אומרים: עד מוצאי שבת, ארבעה לילות (ו,ב) ~מאי? לאו דאי לא בעל, מצי בעיל, אפילו בשבת? <אמר **רבא**: לא! לבר משבת! { אמר ליה **אביי**: והא "עד מוצאי שבת ארבעה לילות" קתני! <אלא אמר **רבא**: כשבעל! { אי כשבעל, מאי קמשמע לך?! <קמשמע לך דשרי למיבעל בשבת, כדשמואל, דאמר **שמואל**: פירצה דחוקה, מותר ליכנס בה בשבת, ואף על פי שמשיר צרורות

{ מתיב **רב יוסף**: חתן פטור מקרית שמע לילה הראשון עד מוצאי שבת, אם לא עשה מעשה ~מאי? לאו דטריד דבעי למיבעל? <אמר ליה **אביי**: לא! דטריד דלא בעיל! { אמר ליה **רבא**: ומשום טירדא פטור?! אלא מעתה, טבעה ספינתו בים, הכי נמי דפטור! וכי תימא הכי נמי, והאמר **רבי אבא בר זבדא** אמר **רב**: אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה, חוץ מן התפילין, שנאמר בהן: (יחזקאל כד) "פאר"! <אלא אמר **רבא**: תנאי היא, דתנא חדא: "אם לא עשה מעשה בראשון, פטור אף בשני; בשני, פטור אף בשלישי", ותנאי אידך: "ראשון ושני, פטור; שלישי, חייב" %ואביי: התם נמי בטירדא פליגי, והני תנאי כי הני תנאי, דתנאי: הכונס את הבתולה, לא יבעול בתחלה בשבת, **וחכמים** מתירין - מאן חכמים? <אמר **רבה**: רבי שמעון היא, דאמר: דבר שאין מתכוין מותר { אמר ליה **אביי**: והא מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות! <אמר ליה: לא כהללו בבליים, שאין בקיאים בהטייה, אלא יש בקיאים בהטייה! { אם כן, טורד למה? <לשאינו בקי! { יאמרו: בקי מותר; שאינו בקי, אסור! <רוב בקיאים הן

מחברת כתובות - א

{ אמר ליה **רבא בר רב חנן לאביי** : אלא מעתה, שושבינן למה? ! מפה למה? ! < אמר ליה : התם, שמא יראה ויאבד

{ מתיב **רבי אמי** : המפיס מורסא בשבת, אם לעשות לה פה, חייב ; ואם להוציא ממנה ליחה, (ז,א) פטור < התם, פקיד ועקיר ; הכא, פקיד ולא עקיר

רבי אמי שרא למיבעל בתחלה בשבת { אמרי ליה רבנן : והא לא כתיבא כתובתה! < אמר להו : אתפסוה מטלטלין!

רב זביד שרא למיבעל בתחלה בשבת. איכא דאמרי : **רב זביד** גופיה בעל בתחלה בשבת.

רב יהודה שרא למיבעל בתחלה ביום טוב. אמר **רב פפי** משמיה **דרבא** : לא תימא : ביום טוב דשרי - הא בשבת, אסור! - דהוא הדין דאפילו בשבת נמי שרי, ומעשה שהיה, כך היה. **רב פפא** משמיה **דרבא** אמר : ביום טוב שרי - בשבת אסור! { אמר ליה **רב פפי לרב פפא** : מאי דעתיד? ! מתוך שהותרה חבורה לצורך, הותרה נמי שלא לצורך? ! אלא מעתה, מותר לעשות מוגמר ביום טוב, דמתוך שהותרה הבערה לצורך, הותרה נמי שלא לצורך! < אמר ליה : עליך אמר קרא : (שמות יב) "אך אשר יאכל לכל נפש" - דבר השוה לכל נפש

{ אמר ליה **רב אחא בריה דרבא לרב אשי** : אלא מעתה, נזדמן לו צבי ביום טוב, הואיל ואינו שוה לכל נפש, הכי נמי דאסור למשחטיה! < אמר ליה : אנא דבר הצורך לכל נפש קאמינא! צבי, צריך לכל נפש הוא!

אמר **רבי יעקב בר אידי** : הורה **רבי יוחנן** בציידן : אסור לבעול בתחלה בשבת { ומי איכא הוראה לאיסור? ! < אין! ~והתנן : הורוה **בית הלל** שתהא נזירה עוד שבע שנים אחרות ~ ואי נמי, כי הא דתניא : חוט השדרה שנפסק ברובו, דברי **רבי** : ר' **יעקב** אומר : אפילו ניקב. הורה **רבי כר' יעקב**

אמר **רב הונא** : אין הלכה כר' יעקב

רב נחמן בר יצחק מתני הכי : אמר ר' **אבהו** : שאל ר' **ישמעאל בן יעקב** **דמן צור** את **רבי יוחנן** בציידן, ואנא שמעי : מהו לבעול בתחלה בשבת? ואמר ליה : אסור!

והלכתא : מותר לבעול בתחלה בשבת

אמר **רבי חלבו** אמר **רב הונא** אמר ר' **אבא בר זבדא** אמר **רב** : אחת בתולה ואחת אלמנה טעונה ברכה { ומי אמר רב הונא הכי? ! והאמר **רב הונא** : אלמנה אינה טעונה ברכה! < לא קשיא - כאן בבחור שנשא אלמנה, כאן באלמון שנשא אלמנה { ואלמון שנשא אלמנה לא? !

וה אמר **רב נחמן**: אמר לי **הונא בר נתן**: תנא: מנין לברכת חתנים בעשרה? שנאמר: (רות ד) "ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו" - ובו עז אלמון שנשא אלמנה הוה! מאי "אינה טעונה ברכה" דאמר רב הונא? אינה טעונה ברכה כל שבעה, אבל יום אחד טעונה ברכה!

אלא הא דתניא: שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל, שיהא שמח עמה שלשה ימים - במאי? אי בבחור - האמרת שבעה! אי באלמון - האמרת יום אחד! איבעית אימא: באלמון, יום אחד לברכה, ושלשה לשמחה; ואיבעית אימא: בבחור, שבעה לברכה, ושלשה לשמחה

(ז,ב) {מיתיבי: מברכין לבתולה שבעה, ולא למנה יום אחד ~מאי? לאו אפי' לו אלמנה שנשאת לבחור? ! לא! לאלמון! אבל לבחור, מאי? שבעה! {אי הכי, ליתני: מברכין לבתולה שבעה, ולא למנה שנשאת לבחור שבעה, ולא למנה יום אחד! <מילתא פסיקתא קתני - דליכא בתולה דבצרה משבעה, וליכא אלמנה דבצרה מיום אחד

גופא: אמר **רב נחמן**: אמר לי **הונא בר נתן**: תנא: מנין לברכת חתנים בעשרה? שנאמר: (רות ד) "ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה". **ורבי אבהו** אמר: מהכא: (תהילים סח) "במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל" {ורב נחמן, בהאי קרא דרבי אבהו מאי דריש ביה? <מיבעי ליה לכדתניא: ה' ה' ר' **מאיר** אומר: מנין שאפילו עוברים שבמעיי אמן אמרו שירה על הים? שנאמר: "במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל" %ואידך: אם כן, לימא קרא "מבטן" - מאי "ממקור"? על עסקי מקור! {ורבי אבהו, בהאי קרא דרב נחמן מאי דריש ביה? <הוא מיבעי ליה למידרש: "עמוני" - ולא עמונית; "מואבי" - ולא מואבית. דאי סלקא דעתך לברכה, לא סגי' דלאו זקנים! %ואידך: אי סלקא דעתך למידרש, לא סגי' דלאו עשרה! <אין! לפרסומי מילתא! וכדאמר ליה **שמואל לרב חנא בגדתאה**: פוק ואיתי לי בי עשרה, ואימא לך באנפייהו: המזכה לעובר, קנה!

והלכתא: המזכה לעובר לא קנה

תנו רבנן: מברכין ברכת חתנים בבית חתנים. ר' **יהודה** אומר: אף בבית האירוסין מברכין אותה. אמר **אביי**: וביהו דה שנו, מפני שמתייחד עמה

תניא אידך: מברכין ברכת חתנים בבית חתנים, וברכת אירוסין בבית האירוסין - ברכת האירוסין, מאי מברך? **רבין בר רב אדא ורבה בר רב אדא**, תרוייהו משמיה **דרב יהודה** אמרי: "בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות, ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות, על ידי חופה וקדושין". **רב אחא בריה דרבא** מסיים בה

משמיה **דרב יהודה**: "בא"י מקדש ישראל על ידי חופה וקדושין". מאן דלא חתים, מידי דהוה אברכת פירות ואברכת מצות. ומאן דחתים, מידי דהוה אקידושא

תנו רבנן: מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה - אמר **רב יהודה**: והוא שבאו פנים חדשות. מאי מברך? אמר **רב יהודה**: "בא"י אמ"ה (ח,א) שהכל ברא לכבודו", ו"יוצר האדם", ו"אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בנים עדי עד. ברוך אתה ה' יוצר האדם", "שוש תשיש ותגל העקרה, בקבוץ בניה לתוכה בשמחה. ברוך אתה ה' משמח ציון בבניה", "שמח תשמח ריעים האהובים, כשמחך יצירך בגן עדן מקדם. ברוך אתה ה' משמח חתן וכלה". "ברוך אתה ה' אמ"ה אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה גילה רינה דיצה חדוה אהבה ואחוה ושלווה וריעות. מהרה ה' אלהינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשחה נגינתם. בא"י משמח חתן עם הכלה"

לוי איקלע לבי **רבי** בהלוליה דר' **שמעון** בריה. בריך חמש. **רב אסי**² איקלע לבי **רב אשי** בהלוליה דמר בריה. בריך שית. ^אלימא בהא קמיפלגי: דמר סבר חדא יצירה הואי, ומר סבר שתי יצירות הואי <לא! דכולי עלמא חדא יצירה הואי - מר סבר בתר מחשבה אזלינן, ומר סבר בתר מעשה אזלינן. כי הא **דרב יהודה** רמי: כתיב: (בראשית א) "ויברא אלהים את האדם בצלמו", וכתיב: (בראשית ה) "זכר ונקבה בראם" - הא כיצד? בתחלה עלה במחשבה לבראות שנים, ולבסוף נברא אחד

רב אשי איקלע לבי **רב כהנא**. יומא קמא בריך כולהו. מכאן ואילך, אי איכא פנים חדשות בריך כולהו, ואי לא, אפושמי שמחה בעלמא הוא - מברך "שהשמחה במעונו" ו"אשר ברא"; משבעה ועד שלשים, בין אמר להו מחמת הלולא, ובין לא אמר להו מחמת הלולא, מברך "שהשמחה במעונו"; מכאן ואילך, אי אמר להו מחמת הלולא, מברך "שהשמחה במעונו", ואי לא, לא. וכי אמר ליה מחמת הלולא, עד אימת? <אמר **רב פפי** משמיה **דרבא**: עד תריסר ירחי שתא. ומעיקרא, מאימת? <אמר **רב פפא**: מכי רמו שערי באסינתא {איני! והא **רב פפא** איעסק לאבא מר, בריה, וברוך משעת אירוסין! <שאני רב פפא, דהוה טריח ליה

רבינא איעסק ליה לבריה בי **רב חביבא**, וברוך משעת אירוסין. אמר: קים לי בגוייהו דלא הדרי בהו! לא אסתיע מילתא, והדרי בהו!

רב תחליפא בר מערבא איקלע לבבל. בריך שית אריכתא. ולית הלכתא כוותיה

2 קשיא, דהא רב אסי היה כמה דורות לפני רב אשי, וגם רבי אסי היה לפני רב אשי

רב חביבא איקלע לבי מהולא. בריך "שהשמחה במעונו". ולית הלכתא כוותיה, משום דטרידי, דאית ליה צערא לינוקא

אמר ר' **נחמן** אמר **רב**: חתנים מן המנין, ואין אבלים מן המנין { מיתבי: חתנים ואבלים מן המנין <מתניתא קא רמית עליה דרב? ! רב תנא הוא, ופליג!

איתמר: אמר ר' **יצחק** אמר ר' **יוחנן**: חתנים מן המנין, ואין אבלים מן המנין { מיתבי: חתנים ואבלים מן המנין (**ח,ב**) <כי תניא ההיא בברכת המזון - כי קאמר רבי יוחנן, בשורה! { ואלא הא דאמר **רבי יצחק** אמר **רבי יוחנן**: מברכים ברכת חתנים בעשרה, וחתנים מן המנין, וברכת אבלים בעשרה, ואין אבלים מן המנין - ברכה בשורה מי איכא? ! <אלא כי קאמר רבי יוחנן, ברחבה! { ואלא הא דאמר **רבי יצחק** אמר **רבי יוחנן**: מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה, וחתנים מן המנין, וברכת אבלים בעשרה כל שבעה, ואין אבלים מן המנין - ברכת רחבה כל שבעה מי איכא? ! <משכחת לה בפנים חדשות, כי הא **דרב חייא בר אבא** מקרי בניה דריש לקיש הוה, ואמרי לה: מתני בריה דריש לקיש הוה. שכיב ליה ינוקא. יומא קמא, לא אזל לגביה. למחר, דבריה ליהודה בר נחמני מתורגמניה. אמר ליה: קום! אימא מלתא כל קביל ינוקא! פתח ואמר: (דברים לב) "וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו" - דור שאבות מנאצים להקב"ה, כועס על בניהם ועל בנותיהם ומתים כשהם קטנים!

ואיכא דאמרי: בחור הוה, והכי קאמר ליה: (ישעיהו ט) "על כן על בחוריו לא ישמח ה', ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם, כי כולו חנף ומרע, וכל פה דובר נבלה. בכל זאת לא שב אפו, ועוד ידו נטויה" - מאי "ועוד ידו נטויה"? <אמר **רב חנן בר רב**: הכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה, אלא כל המנבל פיו ומוציא דבר נבלה מפיו, אפילו נחתם לו גזר דינו של שבעים שנה לטובה, נהפך עליו לרעה! ואתא לנחומי? ! צעורי קמצער ליה! <הכי קאמר ליה: חשיב את לאתפוסי אדרא!

אמר ליה: קום! אימא מלתא כנגד שבחו של הקב"ה! פתח ואמר: "האל הגדול ברוב גדלו, אדיר וחזק ברוב נוראות, מחיה מתים במאמרו, עושה גדולות עד אין חקר, ונפלאות עד אין מספר! בא"י מחיה המתים"

אמר ליה: קום! אימא מלתא כנגד אבלים! פתח ואמר: "אחינו המיוגעים המדוכאין באבל הזה! תנו לבבכם לחקור את זאת! זאת היא עומדת לעד, נתיב הוא מששת ימי בראשית! רבים שתו, רבים ישתו! כמשתה ראשונים כך משתה אחרונים! אחינו! בעל נחמות ינחם אתכם! ברוך מנחם אבלים!"

אמר **אביי**: "רבים שתו" לי מא - "רבים ישתו" לא לימא; "משתה ראשונים" לי מא - "משתה אחרונים" לא לימא. דאמר ר' שמעון בן לקיש, וכן תנא משמיה דר' יוסי: לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן. אמר **רב יוסף**: מאי קרא? (ישעיהו א) "כסדום היינו לעמורה דמינו" - מאי אהדר ליה? "שמעו דבר ה' קציני סדום האזינו תורת אלהינו עם עמורה ... רחצו הזכו הסירו רע מעלליכם מנגד עיני חדלו הרע. למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה"

אמר ליה: קום! אימא מלתא כנגד מנחמי אבליים! פתח ואמר: "אחינו, גומלי חסדים, בני גומלי חסדים, המחזיקים בבריתו של אברהם אבינו! שנאמר: (בראשית יח) "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו"³ אחינו! בעל הגמול ישלם לכם גמולכם! ברוך אתה משלם הגמול"

אמר ליה: קום! אימא מלתא כנגד כל ישראל! פתח ואמר: "רבון העולמים! פדה והצל מלט הושע עמך ישראל מן הדבר, ומן החרב, ומן הביזה, ומן השדפון, ומן הירקון, ומכל מיני פורעניות המתרגשות ובאות לעולם! טרם נקרא, ואתה תענה! ברוך אתה עוצר המגפה"

אמר **עולא**, ואמרי לה: במתניתא תנא: עשרה כוסות תקנו חכמים בבית האבל - שלשה קודם אכילה, כדי לפתוח את בני מעיו; שלשה בתוך אכילה, כדי לשרות אכילה שבמעיו; וארבעה לאחר אכילה: אחד כנגד הזן, ואחד כנגד ברכת הארץ, ואחד כנגד בונה ירושלים, ואחד כנגד הטוב והמטיב. הוסיפו עליהם ארבעה: אחד כנגד חזני העיר, ואחד כנגד פרנסי העיר, ואחד כנגד בית המקדש, ואחד כנגד רבן גמליאל. התחילו, היו שותין ומשתכרין. החזירו הדבר ליושנה.

מאי רבן גמליאל? דתניא: בראשונה היתה הוצאת המת קשה לקרוביו יותר ממיתתו, עד שהיו מניחים אותו ובורחין. עד שבא רבן גמליאל ונהג קלות בעצמו, והוציאוהו בכלי פשתן. ונהגו כל העם אחריו להוציא בכלי פשתן. אמר **רב פפא**: והאידנא, נהוג עלמא אפילו בצרדא בר זוזא

אמר **רבי אלעזר**: (ט,א) האומר "פתח פתוח מצאתי", נאמן לאוסרה עליו {ואמאי?! ספק ספיקא הוא - ספק תחתיו, ספק אין תחתיו; ואם תמצא לומר תחתיו, ספק באונס, ספק ברצון! <לא! צריכא באשת כהן >> ואיבעית אימא: באשת ישראל, וכגון דקביל בה אבוב קידושין פחותה מבת שלש שנים ויום אחד. {מאי קמשמע לן?! תנינא: האומר לאשה "קדשתיך", והיא אומרת "לא קדשתיני", היא מותרת בקרוביו,

והוא אסור בקרובותיה! <מהו דתימא? התם, דודאי קים ליה, אבל הכא, מיקם הוא דלא קים ליה - קמשמע לן

{ומי אמר רבי אלעזר הכי!! והאמר **רבי אלעזר**: אין האשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קינוי וסתירה, וכמעשה שהיה! <ותסברא: מעשה שהיה בקינוי וסתירה הוה?! <<ועוד: מי אסרוה?! {הא לא קשיא! הכי קאמר: אין האשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קינוי וסתירה ממעשה שהיה, דלא הוה קינוי וסתירה, ולא איתסרא! ~מכל מקום קשיא - קינוי וסתירה, אין - פתח פתוח, לא! <ולטעמך, קינוי וסתירה, אין - עדים לא?! ~אלא הכי קאמר: אין האשה נאסרת על בעלה בעד אחד, אלא בשני עדים. וקינוי וסתירה, אפילו בעד אחד נמי. ופתח פתוח, כשני עדים דמי. ^וכי תימא: מעשה שהיה, מפני מה לא אסרוה? - התם אונס הוה! - ואיבעית אימא: כי הא דאמר **רבי שמואל בר נחמני** אמר **רבי יונתן**: (ט,ב) כל היוצא למלחמת בית דוד, גט כריתות כותב לאשתו, דכתיב: (שמואל א יז) "ואת אחיך תפקד לשלום ואת ערובתם תקח" - מאי "ואת ערובתם תקח"? תני **רב יוסף**: דברים המעורבין בינו לבינה

{אמר **אביי**: אף אן נמי תנינא: בתולה נשאת ליום הרביעי - ליום רביעי אין - ליום חמישי לא ~מאי טעמא? משום איקרורי דעתא! ~ולמאי? ^אי למיתב לה כתובה, ניתב לה! - אלא לאוסרה עליו! ודקא טעין טענה ~מאי? לאו דקטעין טענת פתח פתוח? <לא! דקטעין טענת דמים!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: האומר פתח פתוח מצאתי, נאמן להפסידה כתובתה {אמר **רב יוסף**: מאי קמשמע לן? תנינא: האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים, אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שמתייחד עמה - ביהודה הוא דלא מצי טעין - הא בגליל, מצי טעין! ~ולמאי? אי לאוסרה עליו, ביהודה אמאי לא? ! אלא לאו להפסידה כתובתה! ~ודקא טעין, טענה מאי? לאו דקא טעין טענת פתח פתוח? <לא! דקא טעין טענת דמים!

(י,א) איתמר: אמר **רב נחמן** אמר **שמואל** משום **רבי שמעון בן אלעזר**: חכמים תקנו להם לבנות ישראל, לבתולה מאתים ולאלמנה מנה. והם האמינוהו, שאם אמר "פתח פתוח מצאתי" נאמן {אם כן, מה הועילו חכמים בתקנתם? < אמר **רבא**: חזקה: אין אדם טורח בסעודה ומפסידה!

תנא: הואיל וקנס חכמים הוא, לא תגבה אלא מן הזיבורית וקנסא!! מאי קנסא?! <אלא אימא: הואיל ותקנת חכמים הוא, לא תגבה אלא מן הזיבורית

רבן שמעון בן גמליאל אומר : כתובת אשה מן התורה {ומי אמר רבן שמעון בן גמליאל הכי? ! והתניא : (שמות כב) "כסף ישקול כמוהר הבתולות" - שיהא זה כמוהר הבתולות, ומוהר הבתולות כזה - מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה? **רבן שמעון בן גמליאל** אומר : כתובת אשה אינה מדברי תורה, אלא מדברי סופרים <איפוך! {ומאי חזית דאפכת בתרייתא? ! איפוך קמיינתא ! <הא שמעינא ליה לרבן שמעון בן גמליאל דאמר : כתובת אשה מדאורייתא, דתנן : **רבן שמעון בן גמליאל** אומר : נותן לה ממעות קפוטקיא <ואי בעית אימא : כולה רבן שמעון בן גמליאל היא, וחסורי מיחסרא, והכי קתני : מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה. כתובת אלמנה אינה מדברי תורה, אלא מדברי סופרים, **שרבן שמעון בן גמליאל** אומר : כתובת אלמנה אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים

ההוא דאתא לקמיה **דרב נחמן**. אמר ליה : פתח פתוח מצאתי ! אמר ליה **רב נחמן** : אסבוהו כופרי ! מברכתא חביטא ליה ! {והא רב נחמן הוא דאמר מהימן ! <מהימן, ומסבינן ליה כופרי ! <<**רב אחאי** משני : כאן בבחור, כאן בנשוי

ההוא דאתא לקמיה **דרבן גמליאל**. אמר ליה : פתח פתוח מצאתי ! אמר ליה : שמא הטיתה ? אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה - היטה, מצאו פתוח ; לא היטה, מצאו נעול. איכא דאמרי : הכי אמר ליה : שמא במזיד הטיתה, ועקרת לדשא ועברא ? אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לאדם שהוא מהלך באישון לילה ואפילה - היטה במזיד, מצאו פתוח ; לא היטה במזיד, מצאו נעול

ההוא דאתא לקמיה **דרבן גמליאל בר רבי**. אמר ליה : רבי ! בעלתי ולא מצאתי דם ! אמרה לו : רבי ! בתולה הייתי ! אמר להם : הביאו לי אותו סודר ! הביאו לו הסודר, ושראו במים, וכבסו, ומצא עליו כמה טיפי דמים. אמר לו : לך ! זכה במקחך !

אמר ליה **הונא מר בריה דרבא מפרזקיא לרב אשי** : אנן נמי נעביד הכי ! אמר ליה : (יב) גיהוץ שלנו ככיבוס שלהם. ואי אמרת ניעבד גיהוץ, מעברא ליה חומרתא !

ההוא דאתא לקמיה **דרבן גמליאל בר רבי**. אמר ליה : רבי ! בעלתי ולא מצאתי דם ! אמרה ליה : רבי ! עדיין בתולה אני ! אמר להן : הביאו לי שתי שפחות, אחת בתולה ואחת בעולה. הביאו לו, והושיבן על פי חבית של יין. בעולה, ריחה נודף ; בתולה, אין ריחה נודף. אף זו, הושיבה, ולא היה ריחה נודף. אמר לו : לך ! זכה במקחך ! {ונבדוק מעיקרא בגווה!! <גמרא הוה שמיע ליה - מעשה לא הוה חזי. וסבר : דלמא לא קים ליה בגווה דמלתא שפיר, ולא אורח ארעא לזלולי בבנות ישראל

ההוא דאתא לקמיה **דרבן גמליאל הזקן**. אמר לו : רבי ! בעלתי ולא מצאתי דם ! אמרה לו : רבי ! ממשפחת דורקטי אני, שאין להן לא דם נדה ולא דם בתולים ! בדק רבן גמליאל בקרובותיה, ומצא כדבריה. אמר לו : לך ! זכה במקחך ! אשריך שזכית למשפחת דורקטי ! זמאי "דורקטי" ? - "דור קטוע". אמר **רבי חנינא** : תנחומים של הבל ניחמו רבן גמליאל לאותו האיש, דתני **רבי חייא** : כשם שהשאור יפה לעיסה, כך דמים יפים לאשה. ותנא משום **רבי מאיר** : כל אשה שדמיה מרובין, בניה מרובים

אתמר : **רבי ירמיה בר אבא** אמר : "זכה במקחך !" אמר ליה. **ורבי יוסי בר אבין** אמר : "נתחייב במקחך !" אמר ליה { בשלמא למאן דאמר "נתחייב", היינו דרבי חנינא, אלא למאן דאמר "זכה", מאי זכותא !! <דלא אתי לידי ספק נדה!

ההוא דאתא לקמיה **דרבי**. אמר ליה : רבי ! בעלתי ולא מצאתי דם ! אמרה לו : רבי ! עדיין בתו לה הייתי ! ושני בצורת הוה . ראה רבי שפניהם שחורים. צוה עליהן, והכניסום למרחץ, והאכילום, והשקום, והכניסום לחדר. בעל ומצא דם. אמר לו : לך ! זכה במקחך ! קרי רבי עליהם : (איכה ד) "צפד עורם על עצמם יבש היה כעץ"

משנה : בתולה, כתובתה מאתים, ואלמנה, מנה. בתולה, אלמנה, גרושה, וחלוצה - מן האירוסין, כתובתן מאתים, ויש להן טענת בתולים

גמרא : זמאי "אלמנה" ? < אמר **רב חנא בגדתאה** : "אלמנה" על שם "מנה" { אלמנה מן האירוסין, מאי איכא למימר ? ! < אידי דהא קרי לה "אלמנה", הא נמי קרי לה "אלמנה" { "אלמנה" דכתיבא באורייתא, מאי איכא למימר ? ! < דעתידין רבנן דמתקני לה מנה ! { ומי כתב קרא לעתיד ? ! < אין ! דכתיב : (בראשית ב) "ושם הנהר השלישי חדקל הוא ההולך קדמת אשור", ותנא **רב יוסף** : "אשור" זו סליקא * וזמי הואי ? ! * אלא דעתידה - הכא נמי, דעתידה

ואמר **רב חנא בגדתאה** : "מטר" - משקה, מרוה, ומזבל, ומעדן, וממשיך. אמר **רבא בר רבי ישמעאל**, ואיתימא : **רב יימר בר שלמיא** : מאי קרא ? (תהילים סה) "תלמיה רוה נחת גדודיה ברביבים תמוגגנה צמחה תברך"

אמר **רבי אלעזר** : "מזבח" - מזיח, ומזין, מחבב, מכפר { היינו מכפר, היינו מזיח ! < מזיח גזירות, ומכפר עונות

ואמר **רב חנא בגדתאה** : "תמרי" - משחן, משבען, משלשן, מאשרן, ולא מפנקן. אמר **רב** : אכל תמרים, אל יורה { מיתבי : תמרים, שחרית וערבית, יפות ; במנחה, רעות ; בצהרים, אין כמותן. ומבטלות שלשה

מחברת כתובות - א

דברים : מחשבה רעה , וחו לי מעים , ותחתוני ות <מי אמרינן דלא מעלו? ! עלויי מעלו, ולפי שעתא טרדא! מידי דהוה אחמרא. דאמר מר : השותה רביעית יין, אל יורה >> ואיבעית אימא : לא קשיא - הא מקמי נהמא , הא לבתר נהמא . דאמר אביי : אמרה לי אם : תמרי מקמי נהמא, כי נרגא לדיקולא ; בתר נהמא, כי עברא לדשא.

"דשא" - אמר רבא : דרך שם. "דרגא" - אמר רבא : דרך גג. "פוריא" - אמר ר' פפא : שפרין ורבין עליה. אמר רב נחמן בר יצחק : (יא,א) אף אנו נאמר : "איילונית" - דוכרנית דלא ילדה

משנה : הגיורת , והשבויה , והשפחה , שנפדו , ושנתגיירו , ושנשתחררו , פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד , כתובתן מאתים , ויש להן טענת בתולין

גמרא : אמר רב הונא : גר קטן , מטבילין אותו על דעת בית דין {מאי קמשמע לן? ! ; דזכות הוא לו , וזכין לאדם שלא בפניו! ! תנינא ! : זכין לאדם שלא בפניו , ואין חבין לאדם שלא בפניו ! >מהו דתימא ? גוי, בהפקירא נחא ליה - דהא קיימא לן דעבד ודאי בהפקירא נחא ליה - קמשמע לן דהני מילי גדול, דטעם טעם דאיסורא, אבל קטן, זכות הוא לו ^לימא מסייע ליה : הגיורת, והשבויה, והשפחה, שנפדו, ושנתגיירו, ושנשתחררו , פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד ~מאי ? לאו דאטבלינהו על דעת בית דין? <לא ! הכא במאי עסקינן? בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו, דניחא להו במאי דעביד אבוהון

אמר רב יוסף : הגדילו, יכולין למחות

{איתיביה אביי : הגיורת , והשבויה , והשפחה ,, שנפדו , ושנתגיירו, ושנשתחררו, פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, כתובתן מאתים - ואי סלקא דעתך הגדילו יכולין למחות , יהבינן לה כתובה , דאזלה ואכלה בגיותה? ! <לכי גדלה ! {לכי גדלה נמי, ממחייא ונפקא ! <כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה, שוב אינה יכולה למחות

{מתיב רבא : אלו נערות שיש להן קנס : הבא על הממזרת, ועל הנתינה, ועל הכותית , ועל הגיורת , ועל השבויה , ועל השפחה ,, שנפדו, ושנתגיירו, ושנשתחררו, פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, יש להן קנס - ואי אמרת הגדילו יכולין למחות, יהבינן לה קנס דאזלה ואכלה בגיותה? ! <לכי גדלה ! {לכי גדלה נמי, ממחייא ונפקא ! <כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה, שוב אינה יכולה למחות

אביי לא אמר כרבא - התם קנסא - היינו טעמא , שלא יהא חוטא נשכר ; רבא לא אמר כאביי - כתובה , היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה

משנה: הגדול שבא על הקטנה, וקטן שבא על הגדולה, ומוכת עץ, כתובתן מאתים, דבר י **רבי מאיר**. **וחכמים** אומרים: מוכת עץ, כתובתה מנה; בתולה, אלמנה, גרושה, וחלוצה, מן הנישואין כתובתן מנה, (**יא,ב**) ואין להן טענת בתולים. הגיורת, והשבויה, והשפחה, שנפדו, ושנתגירו, ושנשתחררו, יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד, כתובתן מנה, ואין להן טענת בתולים

גמרא: אמר **רב יהודה** אמר **רב:** קטן הבא על הגדולה, עשאה מוכת עץ. כי אמריתה קמיה **דשמואל**, אמר: אין מוכת עץ בבשר

איכא דמתני לה להא שמעתא באפי נפשה: קטן הבא על הגדולה, **רב** אמר: עשאה מוכת עץ, ו**שמואל** אמר: אין מוכת עץ בבשר

{מתיב **רב אושעיא:** גדול שבא על הקטנה, וקטן הבא על הגדולה, ומוכת עץ, כתובתן מאתים, דברי **ר' מאיר**. **וחכמים** אומרים: מוכת עץ, כתובתה מנה < אמר **רבא:** הכי קאמר: גדול הבא על הקטנה ולא כלום, דפחות מכאן, כנות אצבע בעין דמי. וקטן הבא על הגדולה, עשאה מוכת עץ. ומוכת עץ גופא, פלוגתא דר' מאיר ורבנן

אמר **רמי בר חמא:** מחלוקת כשהכיר בה, דר' מאיר מדמי לה לבוגרת, ורבנן מדמו לה לבעולה. אבל לא הכיר בה, דברי הכל ולא כלום {ור' מאיר, אמאי מדמי לה לבוגרת? ! נדמייה לבעולה?! < בעולה, איתעביד בה מעשה בידי אדם - הא, לא איתעביד בה מעשה בידי אדם {ורבנן, אדמדמו לה לבעולה, נדמייה לבוגרת?! < בוגרת, לא איתעביד בה מעשה כלל - הא, איתעביד בה מעשה

אבל לא הכיר בה, לדברי הכל ולא כלום -- { מתיב **רב נחמן:** היא אומרת: מוכת עץ אני, והוא אומר: לא, כי אלא דרוסת איש את, **רבן גמליאל** ור' **אליעזר** אומרים: נאמנת < אלא אמר **רבא:** בין הכיר בה ובין לא הכיר בה, לר' מאיר מאתים. לרבנן, הכיר בה - מנה; לא הכיר בה - ולא כלום

והדר ביה **רבא**, דתניא: כיצד הוצאת שם רע? בא לבית דין ואמר: "פלוני! לא מצאתי לכתך בתולים!" אם יש עדים שזינתה תחתיו, יש לה כתובה מנה * ואם יש עדים שזינתה תחתיו, בת סקילה היא! * < הכי קאמר: אם יש עדים שזינתה תחתיו, בסקילה; זינתה מעיקרא, יש לה כתובה מנה.

~ ואמר **רב חייא בר אבין** אמר **רב ששת:** זאת אומרת: כנסה בחזקת בתולה, ונמצאת בעולה, יש לה כתובה מנה { ומתיב **רב נחמן:** הנושא את האשה, ולא מצא לה בתולים, היא אומרת: "משארסתני נאנסתי, ונסתחפה שדהו!", והוא אומר: "לא! כי אלא עד שלא אירסתך, והיה

מחברת כתובות - א

מקחי מקח טעות!" - ולית לה כלל! <ואמר להו **רב חייא בר אבין**: אפשר רב עמרם וכל גדולי הדור יתבי כי אמר רב ששת להא שמעתא, וקשיא להו? !~ושני: מאי "מקח טעות"? נמי, ממאתים - אבל מנה, אית לה! ואת אמרת לית לה כלל!>

~ואמר **רבא**: מאן דקא מוטיב, שפיר קא מוטיב - "מקח טעות" לגמרי משמע! {ואלא קשיא הד? !<תריץ ואימא הכי: אם יש עדים שזינתה תחתיו, בסקילה; זינתה מעיקרא, ולא כלום; נמצאת מוכת עץ, יש לה כתובה מנה ~והא רבא הוא דאמר: לרבנן, לא הכיר בה ולא כלום! אלא שמע מינה: הדר ביה רבא מההיא!>

תנו רבנן: כנסה ראשון לשום נישואין, ויש לה עדים שלא נסתרה; אי נמי, נסתרה ולא שהתה כדי בי אה - אין השני יכול לטעון טענת בתולים, שהרי כנסה ראשון. (**יב,א**) אמר **רבה**: זאת אומרת: כנסה בחזקת בתולה, ונמצאת בעולה, יש לה כתובה מנה <**רב אשי** אמר: בעלמא, לעולם אימא לך: לית לה כלל, ושאני הכא, שהרי כנסה ראשון {וניחוש שמא תחתיו זינתה?!> אמר **רב שרביא**: כגון שקידש ובעל לאלתר

ואיכא דמתני לה אמתניתין: בתולה, אלמנה, גרושה, חלוצה - מן הנישואין, כתובתן מנה, ואין להן טענת בתולין {בתולה מן הנישואין, היכי משכחת לה?!> כגון שנכנסה לחופה, ולא נבעלה. אמר **רבה**: זאת אומרת: כנסה בחזקת בתולה, ונמצאת בעולה, כתובתה מנה <**רב אשי** אמר: לעולם אימא לך: בעלמא לית לה כלל, ושאני הכא, שהרי נכנסה לחופה {וליחוש שמא תחתיו זינתה?!> אמר **רב שרביא**: כגון שקידש ובעל לאלתר

מאן דמתני לה אברייא, כל שכן אמתניתין. ומאן דמתני לה אמתניתין, אבל אברייא, לא, משום דמצי אמר לה: אנא אעדים סמכי

משנה: האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים, אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שמתייחד עמה

גמרא: מדקתני "האוכל", מכלל דאיכא דוכתא ביהודה נמי דלא אכיל! אמר **אביי**: שמע מינה: ביהודה נמי מקומות מקומות יש, כדתניא: אמר ר' **יהודה**: ביהודה, בראשונה היו מייחדין את החתן ואת הכלה שעה אחת קודם כניסתן לחופה, כדי שיהא לבו גס בה. ובגליל, לא היו עושין כן. ביהודה, בראשונה היו מעמידין להם שני שושבינין, אחד לו ואחד לה, כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה. ובגליל, לא היו עושין כן. ביהודה, בראשונה היו

מחברת כתובות - א

שושבינן ישנים בבית שחתן וכלה ישנים בה, ובגליל, לא היו עושין כן. וכל שלא נהג כמנהג הזה, אינו יכול לטעון טענת בתולים! אהייה? אילימא ארישא, "כל שנהג" מיבעי ליה! אלא אסיפא? "כל שלא מושמש" מיבעי ליה! אמר **אביי**: לעולם ארישא, ותני: "כל שנהג"! אמר ליה **רבא**: והא, "כל שלא נהג" קתני! אלא אמר **רבא**: הכי קאמר: כל שלא נהג מנהג גליל בגליל, אלא מנהג יהודה בגליל, אינו יכול לטעון טענת בתולים! אמר **רבי אשי**: לעולם אסיפא, ותני: "כל שלא מושמש"

משנה: אחת אלמנת ישראל, ואחת אלמנת כהנים, כתובתה מנה. בית דין של כהנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז, ולא מיחו בידם חכמים

גמרא: תנא: וא למנת כהנים, כתובתה מאתיס {והאנן תנן: אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהנים, כתובתן מנה! אמר **רב אשי**: שתי תקנות הו - מעיקרא, תקינו לבתולה ארבע מאות זוז ולא למנה מנה; (**יב,ב**) כיון דחזו דמזלזלי בהו, תקינו להו מאתן; כיון דחזו דקא פרשין מינייהו, דאמרי: "עד דנסבינן אלמנת כהנים, ניזיל ניסיב בתולה בת ישראל!" אהדרינהו למלתייהו

בית דין של כהנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז, ולא מיחו בידם חכמים -- אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: לא בית דין של כהנים בלבד אמרו, אלא אפילו משפחות המיוחסות בישראל, אם רצו לעשות כדרך שהכהנים עושין, עושין {מיתבי: הרוצה לעשות כדרך שהכהנים עושין, כגון בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל, עושין - בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל הוא, דאיכא צד כהונה, אבל בת ישראל לישראל, לא! לא מבעיא קאמר: לא מבעיא בת ישראל לישראל, דלא מצי אמר לה "עלויי קא מעלינן לך", אבל בת ישראל לכהן, דמצי אמר לה "עלויי קא מעלינן לך", אימא לא - קמשמע לן!

משנה: הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים - היא אומרת: "משארסתני נאנסתי, ונסתחפה שדהו", והוא אומר: "לא! כי אלא עד שלא ארסתך, והיה מקחי מקח טעות!" **רבן גמליאל ורבי אליעזר** אומרים: נאמנת. **רבי יהושע** אומר: לא מפיה אנו חייך! אלא הרי זו בחזקת בעולה עד שלא תתארס והטעתו, עד שתביא ראיה לדבריה

גמרא: אתמר: "מנה לי בידך", והלה אומר "איני יודע", **רב יהודה ורב הונא** אמרי: חייב, **ורב נחמן ורבי יוחנן** אמרי: פטור -- **רב הונא ורב יהודה** אמרי: חייב - ברי ושמא, ברי עדיף; **רב נחמן ורבי יוחנן** אמרי: פטור - אוקי ממונא בחזקת מריה

אמר ליה **אביי לרב יוסף**: הא דרב הונא ורב יהודה, דשמואל היא, דתנן: היתה מעוברת ואמרו לה: "מה טיבו של עובר זה?", "מאיש פלוני וכהן הוא", **רבן גמליאל ורבי אליעזר** אומרים: נאמנת. ואמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבן גמליאל. ואמר ליה **רב שמואל בר יהודה לרב יהודה**: שיננא! אמרת לן משמיה דשמואל: הלכה כרבן גמליאל אף בראשונה! - מאי "אף בראשונה"? - אף על גב דאיכא למימר אוקי ממונא בחזקת מריה, אמר רבן גמליאל ברי עדיף!

^אלימא: רב יהודה ורב הונא דאמרי כרבן גמליאל, ורב נחמן ורבי יוחנן דאמרי כרבי יהושע! < אמר לך רב נחמן: אנא, דאמרי אפילו כרבן גמליאל! עד כאן לא קאמר רבן גמליאל התם אלא דאיכא מגו, אבל הכא, מאי מגו איכא?! << אי נמי, עד כאן לא קאמר רבן גמליאל התם אלא דאמרינן אוקמה אחזקה, אבל הכא, מאי חזקה אית ליה להאי?! - הכי נמי מסתברא כדקא משנינן, דרב נחמן הוא דאמר כרבן גמליאל, (יג,א) דאם כן, קשיא הלכתא אהלכתא, דקיימא לן: הלכתא כרב נחמן בדיני, ובהא אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבן גמליאל - אלא לאו שמע מינה כדמשנינן?! - שמע מינה!

משנה: היא אומרת: "מוכת עץ אני", והוא אומר: "לא! כי אלא דרוסת איש את!", **רבן גמליאל ורבי אליעזר** אומרים: נאמנת, ורבי **יהושע** אומר: לא מפיה אנו חיינן! אלא הרי זו בחזקת דרוסת איש עד שתביא ראיה לדבריה!

גמרא: וטענתייהו במאי? < **רבי יוחנן** אמר: במאתים ומנה << **רבי אלעזר** אמר: במנה ולא כלום -- **רבי יוחנן** אמר: במאתים ומנה - סבר לה כר' מאיר, דאמר בין הכיר בה ובין לא הכיר בה, מאתים; ו**רבי אלעזר** אומר: במנה ולא כלום - סבר לה כרבנן, דאמרי בין הכיר בה בין לא הכיר בה, מנה

{ בשלמא ר' אלעזר, לא קאמר כר' יוחנן, דקא מוקי לה כרבנן, אלא רבי יוחנן, מאי טעמא לא אמר כר' אלעזר?! < קסבר: כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה, יש לה כתובה מנה - הכא, הוא קאמר מנה והיא קאמרה מנה - מאי איכא בין טענה דידיה לטענה דידיה?!

{ בשלמא לר' אלעזר, היינו דקתני תרתי - חדא לאפוקי מדרמי בר חמא, וחדא לאפוקי מדרב חייא בר אבין אמר ר' ששת ~ אלא לר' יוחנן, תרתי למה לוי? < חדא להודיעך כחו דרבן גמליאל, וחדא להודיעך כחו דרבי יהושע - קמיינתא להודיעך כחו דרבי יהושע, דאף על גב דאיכא למימר מיגו, לא מהימנא; בתרייתא, להודיעך כחו דרבן גמליאל, דאף על גב דליכא למימר מיגו, מהימנא

משנה: ראוה מדברת עם אחד, ואמרו לה: "מה טיבו של איש זה?" - "איש פלוני, וכהן הוא!" - **רבן גמליאל ורבי אליעזר** אומרים: נאמנת, ור' יהושע אומר: לא מפיה אנו חייך, אלא הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולממזר, עד שתביא ראיה לדבריה! היתה מעוברת, ואמרו לה: "מה טיבו של עובר זה?" - "מאיש פלוני, וכהן הוא!" - **רבן גמליאל ורבי אליעזר** אומרים: נאמנת, ור' יהושע אומר: לא מפיה אנו חייך, אלא הרי זו בחזקת מעוברת לנתין ולממזר, עד שתביא ראיה לדבריה

גמרא: זמאי "מדברת"? <זעירי אמר: נסתרה <רב אסי אמר: נבעלה { בשלמא לזעירי, היינו דקתני "מדברת", אלא לרב אסי, מאי "מדברת"? ! <לישנא מעליא, כדכתיב: (משלי ל) "אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און" { בשלמא לזעירי, היינו דקתני תרתי, "מדברת" ו"מעוברת", אלא לרב אסי, תרתי למה לי? ! <חדא להכשיר בה, וחדא להכשיר בבתה { הניחא למאן דאמר: לדברי המכשיר בה, מכשיר בבתה, אלא למאן דאמר לדברי המכשיר בה, פוסל בבתה, מאי איכא למימר? ! <רב אסי סבר כמאן דאמר לדברי המכשיר בה, מכשיר בבתה { אמר ליה **רב פפא לאביי**: לזעירי, דאמר מאי "מדברת"? נסתרה! ואמר ר' **יהושע**: לא מהימנא - האמר **רב**: מלקין על היחוד, ואין אוסרין על היחוד! אלימא דלא כר' יהושע! <אפילו תימא ר' יהושע - מעלה עשו ביוחסין

{ מיתיבי: ראוה שנכנסה עם אחד לסתר (יגב) או לחורבה, ואמרו לה: "מה טיבו של איש זה?" - "כהן הוא, ובן אחי אבא הוא" - **רבן גמליאל ור' אליעזר** אומרים: נאמנת. **רבי יהושע** אומר: לא מפיה אנו חייך, אלא הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולממזר, עד שתביא ראיה לדבריה ~ בשלמא לזעירי, היינו דקתני תרתי, לסתר או לחורבה ~ אלא לרב אסי, דאמר נבעלה, תרתי למה לי? ! <חדא קתני - "לסתר דחורבה" { והא "לסתר או לחורבה" קתני! <חדא לחורבה דמתא, וחדא לחורבה דדברא. וצריכי, דאי אשמעינן חורבה דמתא, בהא קמכשר רבן גמליאל, משום דרוב כשרים אצלה, אבל לחורבה דדברא, דרוב פסולין אצלה, אימא: מודה ליה לרבי יהושע! ואי אשמעינן בההיא, בההיא קאמר רבי יהושע, אבל בהא, אימא: מודה לרבן גמליאל - צריכא!

{ מיתיבי: זו עדות שהאשה כשרה לה... ורבי **יהושע** אומר: אינה נאמנת. * { אמר להם ר' **יהושע**: אי אתם מודים בשבויה שנשבית, ויש לה עדים שנשבית, והיא אומרת "טהורה אני", שאינה נאמנת!! * <אמרו לו: אבל! * { ומה הפרש יש בין זו לזו? ! * <לזו יש עדים, ולזו אין לה עדים! * { אמר להם: אף לזו יש עדים, שהרי כריסה בין שיניה! * <אמרו לו: רוב גוים פרוצים בעריות הם! * { אמר להן: אין אפטרופוס לעריות! - במה דברים אמורים? בעדות אשה בגופה, אבל עדות אשה בבתה, דברי הכל: הולד שתוקי

מאי קאמר להו, ומאי קמהדרי ליה? <הכי קאמרי ליה: >השבתנו על המעוברת - מה תשיבנו על המדברת? ! { אמר להם: >מדברת היינו שבויה! <אמרו לו: שאני שבויה, דרוב גוים פרוצים בעריות הם! { אמר להם: הא נמי, כיון דאיסתתר, אין אפטרופוס לעריות!

~קתני מיהת תרתי - מדברת ומעוברת - תיובתא דרב אסי - תיובתא

{ותיפוק ליה דהתם רוב פסולין אצלה, והכא רוב כשרין אצלה!! <מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי, דאמר **רבי יהושע בן לוי**: לדברי המכשיר, מכשיר אפילו ברוב פסולין; לדברי הפוסל, פוסל אפילו ברוב כשרים.

אמר ר' **יוחנן**: לדברי המכשיר בה, מכשיר בבתה; לדברי הפוסל בה, פוסל בבתה. **ורבי אלעזר** אומר: לדברי המכשיר בה, פוסל בבתה - אמר **רבה**: מאי טעמא דר' אלעזר? בשלמא איהי, אית לה חזקה דכשרות - בתה, לית לה חזקה דכשרות

{איתיביה ר' **אלעזר לרבי יוחנן**: במה דברים אמורים? בעדות אשה בגופה! אבל עדות אשה בבתה, דברי הכל: הולד שתוקי! ~מאי? לאו שתוקי ופסול?! <לא! שתוקי וכשר! {ומי איכא שתוקי כשר?! <אין! כדשמואל, דאמר **שמואל**: עשרה כהנים עומדים, ופירש אחד מהם ובעל, הולד שתוקי ~מאי "שתוקי"? אילימא שמשתיקין אותו מנכסי אביו, פשיטא! ומי ידעינן אבוא מנו? ! אלא שמשתיקין אותו מדין כהונה, דכתיב: (במדבר כה) "והייתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונה עולם" - מי שזרעו מיוחס אחריו - יצא זה, שאין זרעו מיוחס אחריו!

ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה **דרב יוסף**. היא אמרה: מיניה! והוא אמר: (**יד,א**) אין! מינאי! אמר **רב יוסף**: למאי ניוש לה?! חדא, דהא קא מודה, ועוד, הא אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כרבן גמליאל. { אמר ליה **אביי**: ובהא, כי לא מודה, מכשר רבן גמליאל!! והאמר ליה **שמואל לרב יהודה**: שיננא! הלכה כרבן גמליאל, ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרין אצלה, והכא רוב פסולין אצלה! <וליטעמיך, תקשי לך היא גופא: הלכה ואת לא תעביד עובדא?! ~אלא מאי אית לך למימר? הא לכתחלה, הא דיעבד - והא נמי, כדיעבד דמי!

{רמי ליה **אביי לרבה**⁴: ומי אמר רבי יהושע אינה נאמנת? ! ורמינהו: העיד ר' **יהושע ורבי יהודה בן בתירא** על אלמנת עיסה שהיא כשרה לכהונה <אמר ליה: הכי השתא, התם, אשה נישאת, בודקת ונישאת - הכא, אשה מזנה, בודקת ומזנה? !

{ אמר **רבא**: דרבי יהושע אדרבי יהושע, קשיא - דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא? ! והא קתני סיפא: אמר להן **רבן גמליאל**: קבלנו עדותכם, אבל מה נעשה, שהרי גזר רבן יוחנן בן זכאי שלא להושיב בית דין על כך, שהכהנים שומעין לכם לרחק אבל לא לקרב! <אלא אמר **רבא**: דרבן גמליאל אדרבן גמליאל לא קשיא - התם ברי - הכא שמא; דר' יהושע אדר' יהושע נמי לא קשיא - התם חד ספיקא - הכא תרי ספיקי! ~הלכך, לרבן גמליאל אליה ליה ברי, דאפילו בחד ספיקא נמי מכשיר, וקיל ליה שמא, דאפילו בספק ספיקא נמי פסיל; לרבי יהושע אליה ליה חד ספיקא, דאפילו בברי נמי פסיל, וקיל ליה ספק ספיקא, דאפילו בשמא נמי מכשיר

תנו רבנן: איזוהי "אלמנת עיסה"? כל שאין בה לא משום ממזרות, ולא משום נתינות, ולא משום עבדי מלכים. אמר **רבי מאיר**: (יד, ב) שמעתי: כל שאין בה אחד מכל אלו, משיאין לכהונה. ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מאיר, וכן היה ר' שמעון בן מנסיא אומר כדבריו: איזוהי "אלמנת עיסה"? כל שנטמע בה ספק חלל. מכירין ישראל ממזרים שביניהם, ואין מכירין חללין שביניהם

אמר מר: איזוהי "אלמנת עיסה"? כל שאין בה לא משום ממזרות, ולא משום נתינות, ולא משום עבדי מלכים - הא חלל, כשר! {מאי שנא הנך, דאורייתא? ! חלל נמי דאורייתא! {ותו: אמר **רבי מאיר**: שמעתי: כל שאין בה אחד מכל אלו, משיאין לכהונה - היינו תנא קמא! { {ותו: ר' שמעון בן אלעזר אומר משום ר' מאיר, וכן היה ר' שמעון בן מנסיא אומר כדבריו: איזוהי "אלמנת עיסה"? כל שנטמע בה ספק חלל <מכירין ישראל ממזרים שביניהם, ואין מכירין חללין שביניהם {והא אמרת רישא: חלל כשר! <אמר ר' יוחנן: ממזר צווח וחלל שותק איכא בינייהו - תנא קמא סבר: כל פסול דקרו ליה ושתיק, פסול. והכי קאמר תנא קמא: איזוהי "אלמנת עיסה"? כל שאין בה לא שתוק ממזרות, ולא שתוק נתינות, ולא שתוק עבדי מלכים, ולא שתוק חלל. וקאמר ליה ר' מאיר: הנך הוא דקא פסיל ליה בקהל, אבל שתוק חלל, כשר. והא דשתיק, משום דלא איכפת ליה. וקאמר ליה ר' שמעון בן אלעזר לתנא קמא דר' מאיר: אי שמיע לך דמכשר ר' מאיר בשתיקה, לא דקרו ליה "חלל" ושתיק, אלא דקרו ליה "ממזר" ושתיק! והאי דשתיק, סבר: ממזר, קלא אית ליה. אבל "ממזר" וצווח, חלל ושותק, פסול - והאי דאשתיק, סבר: מיסתייה דלא מפקי ליה מקהל!

תני חדא: ר' יוסי אומר: שתוק ממזר, כשר; שתוק חלל, פסול ~ותניא אידך: שתוק חלל, כשר; שתוק ממזר, פסול <לא קשיא - הא תנא קמא אליבא דר' מאיר, הא דר' שמעון בן אלעזר אליבא דר' מאיר

משנה: אמר ר' יוסי: מעשה בתינוקת שירדה למלאות מים מן העין, ונאנסה. אמר רבי יוחנן בן נורי: אם רוב אנשי העיר משיאין לכהונה, הרי זו תינשא לכהונה

גמרא: { אמר ליה רבא לרב נחמן: ר' יוחנן בן נורי דאמר כמאן? ! אי כרבן גמליאל, אפילו ברוב פסולין נמי מכשר! אי כרבי יהושע, אפילו ברוב כשרים נמי פסיל! < אמר ליה: הכי אמר רב יהודה אמר רב: (טו,א) בקרונות של ציפורי היה מעשה, וכדרכי אמי, דאמר רבי אמי: והוא שהיתה סיעה של בני אדם כשרין עוברת לשם. וכדר' ינאי, דאמר ר' ינאי: נבעלת בקרונות, כשרה לכהונה * ובקרונות סלקא דעתך!! < * אלא נבעלת בשעת קרונות כשרה לכהונה ~ אבל פירש אחד מציפורי ובעל, הולד שתוקי. כי הא דכי אתא רב דימי אמר זעירי אמר ר' חנינא: ואמרי לה: אמר זעירי אמר ר' חנינא: הולכין אחר רוב העיר, ואין הולכין אחר רוב סיעה { כלפי לייא!! הני נידי, והני קביעי וקיימי!

< אלא הולכין אחר רוב העיר, והוא דאיכא רוב סיעה בהדה, ואין הולכין אחר רוב העיר גרידתא, ולא אחר רוב סיעה גרידתא - מאי טעמא? - גזרה רוב סיעה אטו רוב העיר { ורוב העיר נמי, אי דקא אזלי אינהו לגבה, כל דפריש מרובא פריש! < לא! צריכא דקא אזלא איהי לגבייהו, דהוה ליה קבוע, ואמר ר' זירא: כל קבוע, כמחצה על מחצה דמי! { ומי בעינן תרי רובי? ! והתניא: תשע חנויות, כולן מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן, ואינו יודע מאי זה מהן לקח - ספיקו אסור; ובנמצא, הלך אחר הרוב. ^ וכי תימא: בשאין דלתות מדינה נעולות, דקא אתי לה רובא מעלמא - והא אמר ר' זירא: אף על פי שדלתות מדינה נעולות! < מעלה עשו ביוחסין!

גופא: אמר ר' זירא: כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, בין לקולא בין לח ומרא; מנא ליה לר' זירא הא? ^ אי לימא מתשע חנויות, כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן, ואינו יודע מאי זה מהן לקח, ספיקו אסור, ובנמצא, הלך אחר הרוב - התם לחומרא! ^ אלא מתשעה צפרדעים ושרץ אחד ביניהם, ונגע באחד מהן, ואינו יודע באיזה מהן נגע, ספיקו טמא - התם נמי לחומרא! < אלא מתשעה שרצים וצפרדע אחד ביניהם, ונגע באחד מהן, ואינו יודע באיזה מהן נגע - ברשות היחיד, ספיקו טמא; ברשות הרבים, ספיקו טהור

וּמִדְאֻרֵייתָא, מנא לן? < אמר קרא: (דברים יט) "וארב לו וקם עליו" - עד שיתכוין לו! ~ { ורבנן? ! < אמרי דבי ר' ינאי: פרט לזורק אבן לגו! ; היכי דמי? ^ אילימא דאיכא תשעה גוים ואחד ישראל ביני הם - ותיפוק ליה דרובא גוים נינהו! ^ אי נמי, פלגא ופלגא - ספק נפשות להקל! < לא! צריכא דאיכא תשעה ישראלים וגוי אחד ביניהם, דהוה ליה גוי קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי

איתמר : **רב חייא בר אשי** אמר **רב**: הלכה כרבי יוסי. **ורב חנן בר רבא**
אמר **רב**: הוראת שעה היתה

{מתיב **רבי ירמיה**: וליוחסין לא בעינן תרי רובי?! והתנן: (טו,ב) מצא
בה תינוק מושלך, אם רוב גוים, גוי; אם רוב ישראל, ישראל; מחצה
על מחצה, ישראל ~ ואמר **רב**: לא שנו אלא להחיותו, אבל ליוחסין,
לא! **ושמואל** אמר: לפקח עליו את הגל. <אשתמיטתיה הא דאמר ר'
יהודה אמר **רב**: בקרונות של צפורי הוה מעשה.

{ול**רב חנן בר רבא** דאמר הוראת שעה היתה, קשיא הא! <מאן דמתני
הא, לא מתני הא

גופא: מצא בה תינוק מושלך, אם רוב גוים, גוי; אם רוב ישראל,
ישראל; מחצה על מחצה, ישראל -- אמר **רב**: לא שנו אלא להחיותו,
אבל ליוחסין, לא. **ושמואל** אמר: לפקח עליו את הגל. {ומי אמר
שמואל הכי? ! והאמר **רב יוסף** אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: אין
הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב! <אלא כי איתמר דשמואל, ארישא
אתמר: אם רוב גוים, גוי - אמר **שמואל**: ולפקח עליו את הגל, אינו כן

אם רוב גוים, גוי -- למאי הלכתא? <אמר **רב פפא**: להאכילו נבילות
אם רוב ישראל, ישראל -- למאי הלכתא? <אמר **רב פפא**: להחזיר לו
אבידה

מחצה על מחצה, ישראל - למאי הלכתא? <אמר **ריש לקיש**: לנזקין.
היכי דמי? ^אי נימא דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה, לימא ליה:
אייתי ראייה דישראל את, ושקול! <לא! צריכא דנגחיה תורא דידיה
לתורא דידן - פלגא משלם, ואידך פלגא, אמר להו: אייתי ראייה דלאו
ישראל אנא, ואתן לכוון!